

UWAGI METODYCZNE

Turystyka to ogół czynności osób podróżujących i przebywających w miejscu poza ich zwykłym otoczeniem przez okres nieprzekraczający 12 miesięcy, w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych, z wyłączeniem celu podjęcia pracy zarobkowej.

Uczestnikami turystyki są **odwiedzający**. Kategoria ta dotyczy **turystów** (tzn. odwiedzających, którzy przynajmniej przez jedną noc korzystali z miejsc zbiorowego lub indywidualnego zakwaterowania w odwiedzanym miejscu) i **odwiedzających jednodniowych (beznoclegowych)**¹.

Niniejsza publikacja dotyczy turystów korzystających z turystycznych obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania.

BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI

Informacje o stanie i wykorzystaniu bazy noclegowej turystyki pochodzą ze stałych badań statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego na formularzach „Sprawozdanie o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego zbiorowego zakwaterowania” oznaczonych symbolami KT-1 (sprawozdanie miesięczne, z wyjątkiem lipca) i KT-1a (sprawozdanie za lipiec).

Od 2004 r. do grupy „Obiekty hotelowe (hotelopodobne)” wprowadzono podgrupę „Inny obiekt hotelowy”, zaś do grupy „Pozostałe obiekty zbiorowego zakwaterowania” — „Szkolne schronisko młodzieżowe”. Od 2005 r. nie jest badana liczba wynajętych pokoi według obywatelstwa turystów zagranicznych.

W badaniu przyjęto następujące definicje poszczególnych obiektów noclegowych:

Hotel — obiekt hotelarski zlokalizowany głównie w zabudowie miejskiej, dysponujący co najmniej 10 pokojami, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczący szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów. Każdy hotel musi świadczyć usługi gastronomiczne. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii hoteli: najwyższa — 5 gwiazdek, najniższa — 1 gwiazdka.

Motel — obiekt hotelarski zlokalizowany przy trasach komunikacji drogowej, który poza usługami hotelarskimi przystosowany jest również do świadczenia usług motoryzacyjnych i dysponuje parkingiem. Motel musi posiadać co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych. Każdy motel musi świadczyć usługi gastronomiczne. W zależności od wyposażenia obiektu i poziomu świadczonych usług rozróżnia się pięć kategorii moteli: najwyższa — 5 gwiazdek, najniższa — 1 gwiazdka.

Pensjonat — obiekt hotelarski, który świadczy usługi hotelarskie łącznie z całodziennym wyżywieniem i dysponuje co najmniej 7 pokojami. Musi świadczyć usługi gastronomiczne. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług rozróżnia się pięć kategorii pensjonatów: najwyższa — 5 gwiazdek, najniższa — 1 gwiazdka.

Inny obiekt hotelowy — obiekt noclegowy, podzielony na pokoje, podlegający jednemu zarządowi, świadczący pewne usługi, w tym przynajmniej codzienne sprzątnięcie pokoi, śnięcie łóżek i mycie urządzeń sanitarnych (np. obiekt spełniający zadania hotelu, motelu lub pensjonatu, któremu nie została nadana kategoria).

Dom wycieczkowy — obiekt położony na obszarze zabudowanym lub w pobliżu zabudowy, posiadający co najmniej 30 miejsc noclegowych, dostosowany do samoobsługi klientów oraz świadczący minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów. Każdy dom wycieczkowy musi posiadać przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług domy wycieczkowe dzieli się na trzy kategorie: najwyższa — kat. I, najniższa — kat. III.

Schronisko — obiekt położony poza obszarem zabudowanym, przy szlakach turystycznych, świadczący minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów. Schronisko posiada przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. Nie jest objęte kategoryzacją. Pojęcie „schronisko” nie obejmuje schronisk młodzieżowych.

Schronisko młodzieżowe — obiekt przeznaczony do indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowany do samoobsługi klientów. Schronisko młodzieżowe jest placówką zlokalizowaną w samodzielnym budynku lub w wydzielonej części budynku. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług schroniska młodzieżowe dzieli się na trzy kategorie: najwyższa — kat. I, najniższa — kat. III.

¹ „Metodologia Unii Europejskiej w dziedzinie statystyki turystyki”, GUS, Departament Warunków Życia, Warszawa 1998.

Szkolne schronisko młodzieżowe — placówka oświatowo–wychowawcza umożliwiająca rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Ośrodek wczasowy — obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z wczasami.

Ośrodek kolonijny — obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z koloniami.

Ośrodek szkoleniowo–wypoczynkowy — obiekt (lub zespół obiektów) przeznaczony i przystosowany trwale do przeprowadzania kursów, konferencji, szkoleń oraz zjazdów, itp. Może być także wykorzystany do świadczenia usług wczasowych.

Dom pracy twórczej — obiekt, w którym są zapewnione właściwe warunki do wykonywania pracy twórczej i wypoczynku twórców, wykorzystywany również (głównie przez ich rodziny) jako ośrodek wczasowy.

Zespół ogólnodostępnych domków turystycznych — budynki nie podpiwniczone, zbudowane z materiałów nietrwałych, posiadające nie więcej niż cztery pokoje, dostosowane do świadczenia usług typu hotelarskiego. Domki turystyczne mogą tworzyć zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych oraz organizacyjnie wchodzić w skład innych obiektów noclegowych.

Kemping — teren zwykle zadrzewiony, strzeżony, oświetlony, mający stałą obsługę recepcyjną i wyposażony w urządzenia (sanitarne, gastronomiczne, rekreacyjne) umożliwiające turystom nocleg w namiotach, mieszkalnych przyczepach samochodowych, a także przyrządzanie posiłków oraz parkowanie pojazdów samochodowych. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług, kempingi dzieli się na cztery kategorie: najwyższa — 4 gwiazdki, najniższa — 1 gwiazdka.

Pole biwakowe — wydzielone miejsce w terenie zadrzewionym, niestrzeżone, oznakowane i ogrodzone prowizorycznie, umożliwiające turystom nocleg w namiotach. Na polu biwakowym znajdują się punkty poboru wody pitnej, podstawowe urządzenia sanitarne i tereny rekreacyjne.

Ośrodek do wypoczynku sobotnio–niedzielnego i świątecznego — zespół obiektów i urządzeń zlokalizowanych w niedużej odległości od aglomeracji miejskiej, w bezpośrednim sąsiedztwie terenów o walorach przyrodniczych korzystnych dla rekreacji, w strefach z zapewnioną komunikacją środkami przewozu publicznego. Ośrodek wyposażony jest zgodnie z potrzebami krótkotrwałego wypoczynku i rekreacji. Umożliwia obsłużenie jednocześnie znacznej liczby osób o różnych upodobaniach. Obiekty noclegowe wchodzące w skład ośrodka mogą być wykorzystane na potrzeby wczasów.

Zakład uzdrowiskowy — zakład świadczący usługi w zakresie opieki zdrowotnej położony na terenie uzdrowiska wykorzystujący przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych naturalne zasoby lecznicze uzdrowiska i świadczący usługi noclegowe.

Pozostałe niesklasyfikowane — obiekty, które w czasie niepełnego wykorzystania zgodnie z ich przeznaczeniem lub w części, pełnią funkcję obiektu noclegowego dla turystów. Są to m.in. internaty, domy studenckie, hotele robotnicze itp. Do 2004 r. do tej grupy zaliczano również obiekty nie spełniające wymagań kategoryzacyjnych dla poszczególnych rodzajów obiektów.

W badaniu bazy noclegowej turystyki zastosowano następujące rozwiązania:

- dane dotyczące obiektów i miejsc noclegowych obejmują wszystkie obiekty czynne w dniu 31 VII oraz obiekty nieczynne w tym dniu, ale czynne w innych dniach badanego miesiąca. Przyjęto dla nich maksymalną liczbę miejsc,
- przez obiekt czynny rozumie się obiekt, którego co najmniej część była dostępna dla turystów (niezależnie od tego, czy był on faktycznie wykorzystywany) w badanym okresie,
- stopień wykorzystania obiektu — wyrażony w procentach — wynika z porównania faktycznie udzielonych noclegów do nominalnej liczby miejsc noclegowych (suma miejsc noclegowych przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu), a dodatkowo dla hoteli, moteli, pensjonatów i innych obiektów hotelowych — z porównania faktycznie wynajętych pokoi do nominalnej liczby pokoi,
- osoby korzystające, to liczba osób (turystów), które rozpoczęły pobyt w obiekcie w danym miesiącu (tj. zostały zameldowane). Oznacza to, że osoby przebywające na przełomie miesiący w opracowaniach ujmowane są tylko raz, czyli będą wykazywane tylko w jednym miesiącu (tj. w chwili zameldowania),
- podziału według gmin dokonano na podstawie lokalizacji jednostek.

RUCH GRANICZNY

Dane o ruchu granicznym opracowywane są na podstawie rejestracji prowadzonej przez Straż Graniczną. Jest to prowadzona w sposób ciągły ewidencja osób i środków transportu odprawionych na wszystkich przejściach granicznych. Dane statystyczne opracowywane są w okresach miesięcznych dla każdego przejścia granicznego imiennie.

W statystyce ruchu granicznego przyjęto następujące rozwiązania:

- w badaniu rejestrowane są przekroczenia granicy (dokonane odprawy), a nie osoby,
- dane dotyczące przyjazdów i wyjazdów zagranicznych obejmują ruch osób przekraczających granicę na podstawie paszportów oraz na podstawie innych dowodów tożsamości; nie uwzględnia się natomiast obsługi środków transportu i pozostałego ruchu,
- w liczbie wyjazdów Polaków za granicę uwzględnione są także osoby posługujące się paszportami konsularnymi i dyplomatycznymi oraz osoby wyjeżdżające na stałe za granicę,
- liczba cudzoziemców przybyłych do Polski obejmuje również osoby przyjeżdżające na stałe.

Od dnia 1 maja 2004 r., w związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej, granica polsko-słowacka stała się wewnętrzną granicą Unii — zmieniły się zasady przekraczania granic (możliwość przekraczania granicy na podstawie dowodu osobistego).

Ruch graniczny między Polską a Słowacją regulują umowy międzynarodowe:

- Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Słowacką o małym ruchu granicznym, sporządzona w Zakopanem dnia 6 grudnia 1996 r. (Dz.U. z 1997 Nr 127, poz. 827, z późn. zm.),
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o przejściach granicznych, przekraczaniu granicy na szlakach turystycznych przecinających granicę państwową oraz zasadach przekraczania granicy państwowej poza przejściami granicznymi, sporządzona w Trstienie dnia 1 lipca 1999 r. (M.P. z 2002 r. Nr 17, poz. 300, z późn. zm.).

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE

Informacje statystyczne dotyczące stanu i działalności klubów i kół PTTK opracowane zostały na podstawie rocznej sprawozdawczości tej organizacji (TK-0).

Szlaki turystyczne — są to trasy (przede wszystkim piesze) wytyczone w terenie ze względu na walory krajobrazowe (z uwzględnieniem warunków bezpieczeństwa turystów i przepisów ochrony środowiska) i oznaczone umownymi znakami umożliwiającymi odnalezienie właściwej drogi — zalecanej lub obligatoryjnej.

TURYSTYKA KULTURALNA — MUZEA

Turystyka kulturalna obejmuje działania związane z kulturą, podejmowane przez odwiedzających oraz podaż produktów oferowanych odwiedzającym, nastawionym na poznawanie kultury w czasie swego wyjazdu. Zwiedzanie wystaw, muzeów, udział w wydarzeniach artystycznych jest określane mianem „działalności” kulturalnej. Działalność ta stanowi część „turystyki kulturalnej”.

Informacje na temat muzeów pochodzą ze stałego, rocznego badania prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny na formularzu K-02 („Sprawozdanie z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej”).

* * *

Z dniem 1 stycznia 2004 r. uległy zmianie granice powiatów wielickiego i bocheńskiego: z gminy Kłaj w powiecie wielickim wyłączono obszar wsi Stanisławice o powierzchni 1780 ha i włączono go do gminy Bochnia w powiecie bocheńskim (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie ustalenia granic, zmiany nazw i siedzib władz niektórych gmin i miast oraz nadania miejscowościom statusu miasta; Dz. U. z 2003 r. Nr 134, poz. 1248).

Z dniem 1 stycznia 2005 r. w powiecie olkuskim wyłączono z gminy Bolesław część niezamieszkałego obszaru wsi Bolesław (o powierzchni 8 ha) i przyłączono do gminy Olkusz—obszar wiejski. (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie ustalenia granic, zmiany nazw i siedzib władz niektórych gmin i miast oraz nadania miejscowości statusu miasta; Dz. U. z 2004 r. Nr 169, poz. 1767).

W tablicach i na wykresach w przekroju terytorialnym zamieszczono powiaty i gminy oraz lata, w których badane zjawisko wystąpiło.

Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.